

انتشارات سازمان اسناد و کتابخانه ملی

طریقه بندی عملکرد، ناتوانی و سلامت

(راهنمای کمیسیونهای پزشکی تشخیص نوع و تعیین شدت معلولیت)

نویسنده:

دکتر کیوان دواتگران

www.ketab.ir

سرشناسه: دواتگران، کیوان، ۱۳۴۷-

عنوان و نام پدیدآور: طبقه‌بندی عملکرد، ناتوانی و سلامت: راهنمای کمیسیون‌های پزشکی
تشخیص نوع و تعیین شدت معلولیت / کیوان دواتگران.

مشخصات نشر: تهران: سازمان بهزیستی کشور، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری: ۱۵۰ ص:، جدول.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۵۶۹-۴۵-۱

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: چاپ اول.

یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۳۵.

عنوان دیگر: راهنمای کمیسیون‌های پزشکی تشخیص نوع و تعیین شدت معلولیت.

موضوع: ارزیابی ناتوانی

موضوع: ارزیابی ناتوانی-- رده بندی

موضوع: معلولیت‌ها

موضوع: معلولان

رده بندی ده: سازمان بهزیستی کشور.

رده بندی ننگره: ۱۳۹۳ ط ۲/۴/۹۶۳ RC

رده بندی دیس: ۶۱۶/۰۷۵

شماره ثبت کتابخانه ملی: ۳۴۴۴۶۱۴

انکشافات سازمان بهزیستی

طبقه‌بندی عملکرد، ناتوانی و سلا

(راهنمای کمیسیون‌های پزشکی تشخیص نوع تعیین شدت معلولیت)

گروه مؤلفین: دکتر کیوان دواتگران، دکتر منصور به و دکتر محمد مهدی

بدیعی، دکتر حمید پوریوسف، علی مشیری رودسری، ستا برق حسین کابلی،

شبنم جهانشاد، مریم رضانی، حمیده صفری، بهناز قلم‌روزی، دکتر سعیده

مهرکیان و زنده یاد دکتر میترا عبادی

ناشر: سازمان بهزیستی کشور

مجری: روابط عمومی و امور بین الملل

صفحه آرایی: گروه طراحان سرو

چاپ اول: ۱۳۹۳

شمارگان: ۲۵۰۰ نسخه

قیمت: اهدایی

سخن ریاست سازمان

توجه روز افزون به مسائل و مشکلات افراد آسیب پذیر و نیازمند رهنمویی و حمایت‌های دولتی در نظام جمهوری اسلامی ایران است که بسیاری از سیاست‌های کلان و برنامه‌های راهبردی کشور بر اساس آن تنظیم می‌گردد. پیدایش سازمان‌هایی مانند به‌سازمان بهزیستی را می‌توان حاصل اجرای چنین سیاست‌هایی دانست. سازمان بهزیستی کشور را بدو تأسیس تاکنون یا بیرونی از اصول کلی نظام عدالت اجتماعی، همواره تلاش نموده است تا رزمیه آموزش، توانمندسازی و سفارش اقرار آسیب پذیر از جمله گروه‌های مختلف دارای معلولیت را در مدار توجه خود قرار دهد.

امروزه جامعه معلولان کشور به حدی از شکوفایی و بالندگی دست یافته است که می‌تواند با بهره‌گیری از امکانات مورد نیاز آنان را در حارجوب خدمات سنتی فراهم سازد. به‌دلیل این قضیه مستلزم شناسایی کم‌توانمندی‌ها، ظرفیت‌ها و محدودیت‌های آنان است. آنچه که رسیدن به چنین هدفی را برای ما امکان پذیر می‌نماید، دستیابی به استانداردهایی است که بر اساس ویژگی‌های جسمانی، روانی و اجتماعی محیط با انواع معلولیت‌ها تدوین شده باشد.

سختی نوع معلولیت‌ها، مسائل و مشکلات مورد استفاده در آموزش و توانبخشی این افراد و به ویژه سبب‌های بروز معلولیت‌ها، در هر چه مورد استفاده، مبنای خبر آمیسی است که مبنای پروسه در راستای تعیین سبب‌های زاین شده است. تألیف نظام طبقه بندی ICF (طبقه بندی بین‌المللی عملکرد، ناتوانی و سلامت) نیز حسن تلاش‌هایی است که جهت مستندسازی مطالعات و دستیابی به استانداردهای روز در امر تشخیص و طبقه بندی انواع معلولیت‌ها صورت گرفته و امروز افتخار ما این است که تألیف این کتاب را مبتنی بر فهم مزبور در اولویت قرار داده ایم.

آنچه که در حال حاضر فراهم گردیده، راهنمایی است که بر اساس ساعت‌ها کار کاوش‌شناسی و مطالعه منابع روز در زمینه‌های ناتوانی، فیزیولوژی، علوم پایه و ابزارهای سنجش پیامد در رشته‌های مختلف پزشکی و توانبخشی با تلاش دفتر توانمندسازی معلولین این سازمان تهیه شده است. با وجود نیازمندی‌ها می‌دانم تا از جناب آقای دکتر یحیی سخنگویی معاون محترم توانبخشی، جناب آقای دکتر کیوان دوانگران مدیر کل محترم دفتر توانمندسازی معلولین و سایر همکاران تلاشگر ایشان قدردانی نموده، موفقیت روز افزون این عزیزان را در مسیر خدمت‌رسانی به معلولان گرامی از خداوند منان طلب نمایم.

دکتر همایون هاشمی

رئیس سازمان بهزیستی کشور

پیشگفتار

امروزه رویکرد توانبخشی نوین درخصوص توانمندسازی معلولان به گونه‌ای است که با نگاهی چند جانبه، برابری فرصت‌ها برای افراد معلول و کنترل نسبی آنان بر محیط را مد نظر قرار داده است که تحقق چنین رویکردی نیز به ارتقای کیفیت زندگی، خدمت‌گیرندگان می‌انجامد. قادر ساختن معلولان به کسب استقلال و کنترل عوامل محیطی نیز مستلزم آن است که در فرآیند تشخیص نوع و تعیین شدت معلولیت، شاخص‌هایی مانند وضعیت سلامت (رفاه جسمی، روانی، اجتماعی و معنوی)، عملکرد، نوع و سطح اختلال، فعالیت‌ها، ناتوانی‌ها، عوامل محیطی و نحوه مشارکت‌های اجتماعی را به دقت لحاظ نمایند. با دیدگاهی کارکردگرایانه به طبقه‌بندی افراد معلول و انطباق سطح خدمت با نیازهای آنان پردازیم.

پایبندی به سده‌ها، ما را بر آن می‌دارد تا با تجدید نظر در رویکردهای گذشته زمینه بهره‌گیری از نظام‌های طبقه‌بندی نوین را فراهم نموده و بدین ترتیب به تعریف جدیدی از صفایمی مانند عملکرد، ناتوانی، توانمندسازی، استقلال و مشارکت دست یابیم.

تأکید بر توانمندی‌های افراد معلول و تکیه بر یافته‌های علمی روز ایجاب می‌کند که به جای مهارهای مرسوم و نگر از طبقه‌بندی‌های مبتنی بر عملکرد استفاده نموده و راهکارهای مؤثرتری را جهت اجرای ماده ۱ قانون جامع حمایت از حقوق معلولان اتخاذ نماییم، قانونی که تأیید معلولیت افراد را منوط به تشخیص آسیب‌شناسی پزشکی تشخیص نوع و تعیین شدت معلولیت سازمان بهزیستی دانسته است.

برای تشخیص نوع و تعیین شدت انواع معلولیت‌ها طبقه‌بندی‌های مختلفی وجود دارد که رایج‌ترین آنها طبقه‌بندی بین‌المللی عملکرد، ناتوانی (معلولیت) و سلامت است که به اختصار به عنوان طبقه‌بندی ICF نام نهاده شده و در تألیف کتاب حاضر نیز مورد استفاده قرار گرفته است. دلیل این امر آن است که این طبقه‌بندی بر پایه سطح‌بندی و بیان جزئیات مرتبط با ساختار تشریحی، عملکرد فیزیولوژیک و تکالیف عملکردی در سطح فعالیت‌های روزمره زندگی، مشارکت و نیز تعیین وسعت و شدت آسیب می‌باشد. طبقه‌بندی

مربور از اعتبار حیاتی برخوردار بوده و خدمات رسانی به افراد دارای معلولیت را تسهیل می نماید.

نظر به ضرورت بازنگری در شاخص های تشخیص نوع و تعیین شدت معلولیت و ساماندهی کمیسیون های پزشکی فعال در این امر، تشکیل کارگروه تألیف این کتاب بر اساس طبقه بندی ICF در اولویت کاری دفتر توانمندسازی معلولین سازمان بهزیستی قرار گرفت. این کارگروه در مرحله نخست از اساتیدی که علاوه بر صلاحیت های علمی، از تجربه کار با کمیسیون های پزشکی نیز برخوردار بودند، دعوت به همکاری نمود و نظرات آنان را در تألیف راهنمای حاضر مورد استفاده قرار داد. در مرحله بعد، استان های مجری برنامه با حضور در یک کارگاه تخصصی، نقطه نظرات کورسهای خود را در خصوص سبش نویسی این کتاب ارائه نمودند.

از تمامی مسئولان، کارشناسان و فعالان امور معلولان انتظار می رود تا با نگاهی تخصصی و مندرج در این کتاب را مورد بررسی و جنس قرار داده و با توجه به نیاز خود را جهت اجرای هر چه بهتر آن منعکس نمایند. امید است که با توجه به سبک و عمق، شاهد گسترش خدمات مورد نیاز عزیزان معلول و تحقق عدالت و رفاه کفایت زندگی آنان باشیم که این خود، مصادیقی از صفت پروردگار باشد و شکوفایی جامعه اسلامی ما است.

در پایان شایسته است تا از تلاش های و زحمات تمامی عزیزانی که با عزمی راسخ اندیشه های والای خویش را به یکدیگر پیوند زده و زمینه شکل گیری این اثر علمی را فراهم نموده اند، بهانه تقدیر و تشکر نمایم.

دکتر یحیی زنگنه

معاون توانمندی

سخن مؤلف

دروود بر آنان که رفتند و یادشان، اضمینان بخش دل هری سب که عمده مد و نری نیک بختی نوع بشر می تپند. آنهایی که عمری را در راه خدمت صرف نموده اند، شمع وجودشان هرگز خاموش نیست بلکه روشن گر راه پیوند با خدا است.

یاد و خاطره عزیز از دست رفته، سرکار خانم دکتر میترا عبادی که تلاش را در هر حال ما معنا نمود، همواره در روح و اندیشه ما جریان دارد. بخش عمده ای از هر حاضر سز حاضر کوشش مجدانه این است که به حق یادآور تعبد ان عزیز در پیگیری امور معلولان می باشد.

به یاد می آید صادقانه ایشان که سرلوحه ایمان است و سرمنشأ انگیزه خدمت، این را با روح بلندش تقدیم می داریم امید که اندیشه برهمنس الهیاد بخش حرا نماند و در خدمت رسانی به گروه هدف باشد.

اثر حاضر که در محور طبعه بدی عمسکود، نقوی و سلامت مورد و نرس نرس گرفته است. با توجه به طقه نظرات اساتید، متخصصین، کارسندس دولیحسی سراسر کشور و سایر صاحب نظران فعال در حوزه معلولان، بازبینی و اصلاح گردیده، امید است همین مسئله به دقت مورد مطالعه و استفاده قرار گیرد. مؤلفین نتوانند از خلال وسیله های الهام بخش همکاران محترم و متخصصان مرا مجدانه در راستای تعبد رسانی به سرکار خانم دکتر میترا عبادی تلاش نمایند. همچس بر خد لازم می دلم در این همکاران، کارسندس و سجد نرس ارجمندی که با تعهد و بهره گیری از توانمندی های خود، در اند آلف کتب حاضر یاری نمودند صمیمانه تشکر نمائیم.

گروه مؤلفین:

جناب آقای دکتر منصور اله وردی زواره، جناب آقای دکتر محمد مهدی بدیعی، جناب آقای دکتر حمید پوریوسف، جناب آقای علی محمدی رودسری، جناب آقای ستار برقی، جناب آقای حسین کابلی، سرکار خانم شمیم بهارنژاد، سرکار خانم مریم رضانی، سرکار خانم حمیده صفری، سرکار خانم بهماز قاسمیان، سرکار خانم دکتر سعیده مهرکیان و زنده یاد سرکار خانم دکتر میترا عبادی.

و همکاران محترم:

جناب آقای حمداله خواجه حسینی، جناب آقای بهنام فرهادی، جناب آقای سید ایمان عبدالحسینی، سرکار خانم فاطمه قمشی، سرکار خانم سحر فاطمی زاده و سرکار خانم زهره شریفی ثابت.

دکتر کیوان دوانگران

مدیر کل دفتر توانمندسازی معلولین

رئیس کمیسیون پزشکی تشخیص نوع و تعیین شدت معلولیت

فصل اول

- ۲ تعاریف و مفاهیم
- ۴ ساختار طبقه بندی بین المللی آماری بیماری ها و مشکلات مرتبط با سلامت
- ۶ ساختار طبقه بندی بین المللی عملکرد، ناتوانی و سلامت
- ۷ ساختارهای ساختار تشریحی و عملکرد فیزیولوژیک
- ۱۰ معرفی سری فعالیت های روزمرد زندگی و مسرگت
- ۱۲ سرفصل های عملی محیطی
- ۱۳ توصف کنندگان ها

فصل دوم

- ۲۵ انواع معلولیت
- ۲۶ شدت معلولیت
- ۲۷ شدت معلولیت در Intellectual Impairment
- ۲۸ شدت معلولیت در Movement Impairment
- ۳۰ شدت معلولیت در Vision & Speech Impairment
- ۳۱ شدت معلولیت در Hearing Impairment
- ۳۳ شدت معلولیت در Visual Impairment

فصل سوم

- ۳۹ ساختار کمیسیون های پزشکی تشخیص نوع و تعیین شدت معلولیت
- ۴۳ کمیسیون پزشکی تشخیص نوع و تعیین شدت معلولیت سازمان بهزیستی کشور (فرم شماره ۱)
- ۴۴ کمیسیون پزشکی تشخیص نوع و تعیین شدت معلولیت بهزیستی استان (فرم شماره ۲)
- ۴۵ کمیسیون پزشکی تشخیص نوع و تعیین شدت معلولیت بهزیستی شهرستان (فرم شماره ۳)
- ۴۶ فرم های اربعه تخصصی

ضمائم

- ۵۴ جدول نوع معلولیت (اسیب ناشی از استلال)
- ۵۶ مقیاس ارزیابی کلی عملکرد در عملالات روان و رفتار
- ۵۸ نسخه فارسی معادل سازی شده مقیاس بارثل (Barthel)
- ۶۷ **کدهای کاربردی در طبقه بندی عملکرد ناتوانی و سلامت**
- ۱۳۵ **طیف عملکرد - ناتوانی**
- ۱۳۶ **منابع**